

Forfatter: Heiberg, Johan Ludvig

Titel: Udrag fra Nye digte - 1841

Citation: Heiberg, Johan Ludvig: "Nye digte - 1841", i Heiberg, Johan Ludvig: *Nye digte - 1841*, udg. af Klaus P. Mortensen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, cop. 1990, s. 154. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergjl05val-shoot-idm140194650036944/facsimile.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Nye digte - 1841

være inkonsekvent og for at hige efter at sidde med bar ende på en vandkold sky og trutte i trompet.

Men i selve den omstændighed, at sjælen bakker Mefistofeles op, ligger der en antydning af, at poeten måske ikke er helt så foragtelig endda – han er i det mindste bevidst om sin egen slethed. Og ser man nærmere efter, viser det sig, at Mefistofeles ikke restløst kan betragtes som Heibergs talerør, for han fordrejer poetens salighedslængsel. Den er jo aldeles ikke rettet mod basunenglens klamme skyliv (s. 62):

Nei, Saligheden har ei Mund;
I Tanken blot, paa stille Viis,
Den i sin egen Kreds sig rører.

Heiberg kunne ikke have sagt det bedre selv. Trods sin ufuldkommenhed hæver poeten sig ud af helvedes tomgang, af sjælens slette, trivielle uendelighed med sin bevidsthed om det, der ligger hinsides hans egen rækkevidde.

Dermed arbejder poeten i al beskedenhed med på det, der er komediens apokalyptiske ærinde: at afsløre, hvad der skjuler sig på den anden side af døden, men i betydningen den åndelige død. For Heiberg er det evige liv et kvalitativt anderledes jordisk liv end sjælens: »Dette er nemlig det rette Kjendemerke paa alt Speculativt (...) at det lader alle endelige Afstande forsvinde (...) realiserer Idealerne, opdager Gud i vor Tanke, lader det evige Liv begynde allerede i vor nuværende Tilstand» (II s. 26).

Det evige liv opstår i det øjeblik mennesket hæver sig ud af den slette uendelighed i erkendelsen af det egentlige, evige. Det evige liv skal derfor ikke betragtes som noget tilkommende, »men som *nærværende*, altsaa en Tilstand, hvori Tiden er ophævet, og som allerede her i Livet skal realiseres». »At Livet, formedelst sin Umiddelbarhed, ophæver sig eller vender tilbage til sig selv i Erkjendelsen (...) er ikke at forstaae som den Ophævelse, der finder Sted i Døden, men som Livets Ophævelse indenfor sin egen Grændse og ved sig selv; altsaa den Overgang til Erkjendelsens Liv, hvori det umiddelbare Liv allerede har overvundet Døden, inden den indfinder sig (...) Saaledes er Livet i den sande Betydning evigt» (I s. 350). Når Heiberg andetsteds fastholder den kristne udødelighedslære, så er det i en ekstremt fortyndet form. »At Mennesket opnaar Udødelighed, skeer (...) ikke for det be-